

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף קיד

(בעמ' הקודם)

למדנו במשנה - הרובע והנרבע שהקריבן בחוץ פטור, שנאמר "לפני משכן יהוה", כל שאין ראוי לבא לפני משכן ה' אין חייבין עליו.

קושיא: והא נמי: מדוע לא לומדים גם דין זה מהפסוק "וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ" שפטור כיון שהרובע והנרבע לא ראויים לבוא לפתח אהל מועד (וכפי שלמדנו ברישא של המשנה מפסוק זה שפטור על שחיטת פרה אדומה בחוץ כיון שאינה ראויה לבוא לפתח אהל מועד).

בשלמא: אמנם לגבי רובע ונרבע לא קשה, לפי שיתכן שמדובר שקודם הוא הקדיש את הבהמה ורק אח"כ היא נרבעה, שבמקרה כזה היא היתה ראויה בהתחלה לפתח אהל מועד ורק אח"כ נדחתה (מחמת הרביעה), ויתכן שכוונת הפסוק "וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ" שאם לא הביאה כשהיתה עדיין ראויה (לפני הרביעה), אז אם הקריב אותה בחוץ כעת (לאחר הרביעה) חייב, ולכן צריך את הפסוק "לפני משכן יהוה" ללמדנו שגם במקרה כזה פטור אם הקריבה בחוץ.

אלא מוקצה ונעבד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו: אבל לגבי מוקצה ונעבד בהכרח מדובר שלפני שהוא הקדיש את הבהמה אז היא כבר נעשתה מוקצה ונעבד ורק אח"כ הקדישה, שהרי לאחר שהקדישה אינו יכול לאוסרה, לפי שהיא כבר של הקדש ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וא"כ קשה מדוע לומדים דין זה מהפסוק "לפני משכן יהוה" ולא מהפסוק "וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ", והרי היא מעולם לא היתה ראויה לבוא לפתח אהל מועד.

תירוץ: בקדשים קלים, ואליבא דר' יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא: המשנה עוסקת בקדשים קלים ובשיטת ר"י הגלילי הסובר שגם לאחר שהקדישם הם שייכים לבעלים, ולכן הוא יכול לעשותה מוקצה ונעבד גם לאחר

שהקדישה ולאסור אותה. נמצא שמדובר שהוא הקדיש בהמה לקדשים קלים, ואז היא היתה ראויה לבוא לפתח אהל מועד, ואח"כ הוא עשה אותה מוקצה ונעבד ואסר אותה, ולכן צריך את הפסוק "לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה" ללמדנו שגם במקרה כזה פטור אם הקריבה בחוץ.

דתניא: וכפי שלמדנו כברייתא – נאמר לגבי אשם גזלות (= מי שנשבע לשקר שלא חייב ממון לחבירו, ואח"כ הודה, מביא אשם גזילות) "נִפְּשׁ כִּי תִחַטָּא וּמַעְלָה מֵעַל בְּיָהוּהָ וְכַחֵשׁ בְּעַמִּיתוֹ", כלומר שאם הוא כיחש בעמיתו דברים שיש בהם גם לה' וגם לעמיתו (= חבירו), חייב להביא קרבן אשם גזילות, וזה בא לרבות שגם אם כפר בקדשים קלים של חבירו שהם דבר שהם גם מיועדים להקרבה לה' וגם של חבירו, ואח"כ הודה, חייב להביא אשם גזילות, לפי שקדשים קלים הם ממון בעלים, דברי ר"י הגלילי. ע"כ הברייתא.

ומכאן שלדעת ר"י הגלילי קדשים קלים הם ממון בעלים, ולכן הוא יכול לעשותם מוקצה ונעבד גם לאחר שהקדישם ולאסור אותם, ולכן צריך את הפסוק "לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה" ללמדנו שגם במקרה כזה (שהם היו ראויים להקרבה ולבוא לפני אהל מועד ואח"כ נפסלו) פטור אם הקריבם בחוץ.

קעת הגמ' מפרטת את כל הדברים שמשנתנו פטרה אותם בהקרבה בחוץ מהלימוד של הפסוק "לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה", איך יתכן שהם היו ראויים בהתחלה להקרבה ואח"כ נפסלו (ולכן צריך דווקא את הפסוק "לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה" ללמדנו שפטור אם הקריבם בחוץ):

הלכך: ולכן:

- **רובע ונרבע** שהם פסולים משום דבר ערווה, הפסול שלהם חל גם על קרבן שהוקדש כבר והיה ראוי להקרבה למרות שהוא לא שייך לבעלים אלא להקדש.
- **מוקצה ונעבד** שהוא פסול משום ע"ז, אינו יכול לחול על בהמה שהוקדשה כבר, לפי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, אבל הוא כן יכול לחול על קדשים קלים שהיו ראויים להקרבה קודם לכן, וכשיטת ר"י הגלילי לעיל.

■ אמנם **אתנן ומחיר** לא יכול לחול על קרבן שהוקדש כבר, שהרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וכן **כלאים ויוצא דופן** לא יכולים לחול על קרבן שהוקדש כבר, שהרי הם פסולים כבר משעת לידתן, ולא יתכן שהיו ראויים להקרבה ואח"כ נפסלו, ולכן האפשרות היחידה היא בוולדות קדשים, דהיינו בהמה שהוקדשה לקרבן ואח"כ התעברה, והבעלים נתן את העובר שבמעיה לאתנן, או שהחליפו בכלב בעודה במעיה, או שהבהמה התעברה מאינו מינה והעובר כלאיים, או שהעובר היה יוצא דופן ולא נולד בלידה רגילה, ונמצא שאם שחט את הוולד בחוץ אי אפשר לפטור אותו מהפסוק **"וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ"**, שהרי הוא היה ראוי להקרבה עם אמו בעודו במעיה, ורק לאחר שהוא נולד חל עליו הפסול, ולכן צריך את הפסוק **"לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה"** ללמדנו שפטור.

מוסיפה הגמ' ומבארת:

קסבר: התנא של משנתנו סבר שוולדות קדשים חלה עליהם קדושת אמם רק כשהם נולדים, ולכן חל עליהם הפסול של אתנן ומחיר לפני שהם נולדו (שאם לא כן, לא היה יכול לחול עליהם פסול זה, כיון שהם כבר שייכים להקדש ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו).

*

למדנו במשנה - שחט בחוץ בעלי מומין וכו' אותו ואת בנו וכו':

וצריכי: המשנה הוצרכה להביא את הדוגמאות של בעלי מומין, תורים שלא הגיע זמנם, אותו ואת בנו, שנחלקו בהם ר"ש ורבנן.

דאי תנא בעלי מומין: אם המשנה היתה כותבת רק בעלי מומין, היינו חושבים שרק בזה פטרו רבנן את המקריב בחוץ, כיון שהם מאוסים ולא מתקבלים בפנים, אבל לגבי תורים שלא הגיע זמנם שאינם מאוסים הם מודים לר"ש שעובר בלא תעשה אם הקריבם בחוץ, לכך המשנה הביאה שרבנן פוטרים גם בתורים שלא הגיע זמנם.

ואי תנא תורין משום דלא חזי ואידחו: ואם היא היתה כותבת רק תורים, היינו חושבים שרק בזה ר"ש מחייב אם הקריבם בחוץ, כיון שהם מעולם לא היו ראויים

למזבח ולכן אין זה נחשב שהם נדחו ממנו, אבל בעלי מומים שהיו ראויים ונדחו אולי הוא מודה לרבנן שפטור אם הקריבם בחוץ.

ואי תנא הני תרתאי: ואם המשנה היתה מביאה את בעלי מומין ותורים, היינו חושבים שרק בהם רבנן פוטרים כיון שיש להם פסול בגופם (= מום הוא בגוף, וגם תורים שלא הגיע זמנם יש בהם חיסרון בגוף), אבל באותו ואת בנו שהפסול בא לה 'מהעולם'

(= אין לה פסול בגוף, אלא כיון ששחטו את אמה או את בנה באותו יום אסור לשוחטה) אולי מודים רבנן לר"ש שעובר על לא תעשה אם שחטם בחוץ, לכך הוצרכה המשנה לומר שגם בזה הם חולקים עליו ופטור.

*

למדנו במשנה - שהיה רבי שמעון אומר: המקריב בחוץ קרבן שראוי לבוא לאחר זמן בפנים, עובר על לאו.

מאי טעמא דר"ש? אמר רבי אילעא וכו': נאמר "לא תעשון ככל אשר אנחנו עושים פה היום". ביאור הפסוק, שאמר משה לישראל היום אנחנו מקריבים את כל סוגי הקרבנות במשכן. אבל כשתעלו לארץ ישראל תקימו את המשכן בגלגל, במשך 14 השנים שתכבשו את הארץ ותחלקו את הנחלות, ואז תהיו מותרים להקריב בכמות. בזמן ההוא אם תרצו להקריב בכמות, תוכלו להקריב רק 'ישרות', כלומר נדרים ונדבות שאתם מביאים אותם כפי הישר בעיניכם. אבל לא תוכלו להקריב שם 'חובות', כלומר קרבן חובה שלכם. ואפילו בכמה הגדולה שבגלגל לא תוכלו להקריב חובות פרטיות (מלכד חובות ציבור שקרבים בכמה גדולה). עד שתבנו את המשכן בשילה שם תהיה 'מנוחה', ואז תהיו אסורים בכמות ותקריבו את כל הקרבנות במשכן.

נמצא שהנודר קרבן חובה בזמן שהמשכן בגלגל, הקרבן הזה מחוסר זמן עד שיבנה המשכן בשילה. ובכל אופן נאמר על הקרבנות את הלאו של "לא תעשון", שלא להקריב את הקרבן הזה בכמות. והיינו בין בכמת יחיד ובין בכמת ציבור בגלגל. כי גם בגלגל הוא 'במה גדולה'. ועל כל פנים המקריבו בכמת יחיד הרי זו כהקרבנה 'בחוץ' ביחס לשילה (שהרי בשילה אסורים בכמות) ועובר על כך בלאו.

מכאן לומד רבי שמעון שעל הקרבת קרבן מחוסר זמן בחוץ עובר בלאו.

קושיא: אמר רבי ירמיה לרבי זירא: אם כן, המקריב בחוץ צריך לקבל מלקות. ומדוע אמר רבי זירא שעל הקרבת מחוסר זמן בבית המקדש, עובר בעשה בלבד? (הלשון 'הכתוב נתקו לעשה' אינו מדוייק. כי אין משמעותו שיש כאן לאו ועשה המתקן את הלאו. אלא שהכתוב ניתק את המקרה הזה מהלאו "לא ירצה" של הקרבת קרבנות פסולים, ונתן בו רק עשה). והרי לפי הדברים האמורים, יש לאו מיוחד של "לא תעשון" בהקרבת מחוסר זמן ואפילו אם מקריבו במשכן שבגלגל, ואם כן גם כשמקריבו בעזרה הוא אמור לעבור על הלאו!

תירוץ: הני מילי לרבנן, לרבי שמעון הכי נמי: דברי רבי זירא נאמרו רק בשיטת רבנן שאין לאו במחוסר זמן. אבל לדעת רבי שמעון יש בהם לאו ואכן לוקה על כך.

רב נחמן בר יצחק מתרץ: פנים דגלגל לגבי שילה כחוץ דמי: אין להשוות בין הקרבת מוסר זמן בגלגל, להקרבת מחוסר זמן בעזרה. כי הקרבה בעזרה היא הקרבה בפנים, ועל הקרבת מחוסר זמן בפנים יש רק עשה. אבל הקרבה בגלגל נחשבת כהקרבה 'בחוץ', ועל הקרבת מחוסר זמן בחוץ יש לאו. והטעם שהקרבה בגלגל נחשבת כהקרבה בחוץ, כי ביחס לשילה הגלגל נחשב לחוץ.

טעם אחר בשיטת רבי שמעון

רבה אמר: עד כאן הובא טעמו של ריש לקיש בדעת רבי שמעון. אבל רבה אומר טעם אחר. אותו אנו לומדים מדברי רבי שמעון בבבלי.

מנין אנו לומדים שהמקריב קרבן פסח בכמת יחיד, בזמן שיש איסור הקרבה בכמות, שהוא עובר על לא תעשה? מהנאמר "לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך" כי צריך להקריבו רק במשכן. אם כן יכול אני לחשוב שאף בזמן היתר הבמות אסור להקריב את הפסח בכמה? על כך תלמוד לומר "באחד שעריך" כל האיסור דוקא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד להקריב את הקרבן, דהיינו כשנאסרו הבמות ומקריבים את הפסח במשכן.

רבה מניח, שהבבלייתא המדברת על זמן איסור הבמות שאז כל ישראל נכנסים בשער אחד, היינו בזמן שהמשכן היה בשילה ובבית עולמים. ולכן ממשיך רבה

ומוכיח -

אימת? וכו': על איזה זמן מדובר ששחט בו את הפסח בכמה? אם מדובר בערב פסח אחר חצות, הרי הוא כבר חייב כרת על כך ולא רק לאו. אלא מדובר לפני חצות, שאז עדיין לא הגיע זמן שחיטת הפסח ולכן פטור מכרת ובכל אופן עובר בלאו. מכאן לומד רבי שמעון שהשוחט קרבן מחוסר זמן מחוץ לבית המקדש עובר בלאו!

דחייה: לעולם לאחר חצות ובשעת היתר הבמות קאי: באמת מדובר בערב פסח לאחר חצות שאז אין הפסח מחוסר זמן. ובכל אופן אין כרת על שחיטת הפסח בכמה, משום שמדובר בזמן שהותרו הבמות והמשכן היה בגלגל (או נוב או גבעון). אמנם יש לאו על הקרבתו בכמה, משום שצריך להקריבו זוקא בכמת ציבור במשכן שבגלגל. אך אין מכאן כלל ראייה לגבי מחוסר זמן. **קושיא:** **והא בשעת איסור הבמות קאמר:** הרי הברייתא אומרת במפורש 'מניין לזובח פסח בכמת יחיד בשעת איסור הבמות!' **תירוץ:** **איסור כמה לו היתר כמה לחבירו:** הכוונה בשעה שיש איסור להקריב את הפסח בכמת יחיד, אבל מותר להקריב נדרים ונדבות בכמת יחיד.

*

למדנו במשנה - מחוסר זמן כו': בין מחוסר זמן מצד גופו של הקרבן, ובין מחוסר זמן מצד בעל הקרבן. 'איזהו מחוסר זמן בבעליו? הזב והזבה והיולדת שהקריבו חטאתם ואשמם בחוץ, פטורין'.

קושיא: **והני בני אשמות נינהו?** הרי זב זבה ויולדת אינם חייבים כלל קרבן אשם! **תירוץ:** **אמר זעירי תני מצורע בהדיהו:** יש לגרוס במשנה גם מצורע ביחד איתם, והוא אכן חייב באשם.

*

למדנו במשנה - עולותיהן ושלמיהן: זב וזבה יולדת ומצורע, שהקריבו עולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבים.

קושיא: **והני בני שלמים נינהו?** הרי אף אחד מהם לא מחוייב בקרבן שלמים! **תירוץ:** **אמר רב ששת תני נזיר:** יש לגרוס נזיר יחד איתם, והוא אכן חייב בשלמים.

דזעירי קבעוה תנאי, דרב ששת לא קבעוה תנאי: את הגירסה של זעירי, קבעו שוני המשניות בתוך דברי המשנה. אבל את הגירסה של רב ששת לא קבעו בתוך דברי המשנה, אלא המשנה מתכוונת לכך ויש בה 'חיסורי מיחסרא'.

*

א"ר חלקיה (דב) בר טובי: כל מה שאמרנו שמצורע שהקריב את אשמו בחוץ פטור, דוקא כשהקריבו לשם אשם. כי מכיון שהוא מחוסר זמן, הקרבן הזה לא ראוי להקרבה בפנים, ולכן פטור על הקרבנותו בחוץ. אבל אם הקריבו שלא לשמו (כגון לשם עולה), חייב. והטעם כי 'כל הקרבנות שנזבחו שלא לשמן כשרים'. ואם כן הוא ראוי להקרבה שלא לשמו בפנים, וממילא חייב על הקרבנותו בחוץ.

קושיא: אי הכי לשמו נמי ניחייב, הואיל וראוי לשלא לשמו בפנים: אם כן גם מצורע המקריב את אשמו לשמו בחוץ צריך להיות חייב, כי הקרבן הזה היה ראוי להיקרב בפנים אם היה שוחטו שלא לשמו! **תירוץ:** בעי עקירה: חסרה פה עקירה מ'לשמו' ל'שלא לשמו'. ולכן אין זה נחשב שהוא ראוי להקרבה בפנים.

מתקיף לה רב הונא - וכי יש לך דבר שאינו כשר לשמו, וכשר שלא לשמו? האם מצאנו כזה קרבן? ואילו הדין ש'כל הקרבנות שנזבחו שלא לשמן כשרים', מדובר בקרבנות שכשרים להקרבה לשמן שאז גם אם הקריבם שלא לשמן הם כשרים (אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה). אבל קרבן כזה שאינו כשר לשמו (כי הוא מחוסר זמן בבעליו), וכי האם יתכן שהוא יהיה כשר שלא לשמו?

קושיא: ולא? והרי פסח בשאר ימות השנה דאינו כשר לשמו וכשר שלא לשמו: מצאנו כזה דבר. כי פסח בשאר ימות השנה לא כשר להקרבה לשם פסח (כי הוא מחוסר זמן הקרבנותו, שהוא בערב פסח), אבל כשר להקרבה לשם שלמים. **תירוץ:** **פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו:** זה הדין של פסח, שבשאר ימות השנה הוא שלמים, ואין זה נחשב כלל שלא לשמו (ואם כן זהו זמנו של הקרבן).